

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 26 november 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på [idrottsforum.org](http://idrottsforum.org)

Det sägs att fler engelskspråkiga böcker numera börjar med "101" än med "100": möjligen är detta sant också när det gäller "1001" i förhållande till "1000". I alla händelser så blev det *1001 Football Moments* när Sam Pilger, Leo Moynihan, Louis Massarella, Robert Lodge, Mike Hooley, Bronagh Woods och Rob Wightman spikade titeln på sin bok, och i svensk översättning blev det *1001 fotbollsminnen* (Albert Bonniers Förlag). Detta är en kavalkad i bild och ord över fotbollshistorien med just 1001 nedslag över 623 sidor. Frank Östergren, som själv har en del fotbollsminnen, har skrivit en mycket uppskattande recension av boken – som för övrigt rönt stor uppskattning i Storbritannien när den kom ut på engelska 2007 och blev årets julklapp i sin genre. Här samsas information om när den första utombrittiska landskampen spelades, med Sveriges OS-match mot Spanien 1920, "Guds [Maradonas] hand", och första avbytet i engelsk klubb fotboll (1965), med mycket mera läsgodis. Kanske årets bokliga julklapp till svenska fotbollsälskare?

## Tusen och ett fotbollsminne

Frank Östergren

Historiska studier, Malmö högskola

*Sam Pilger et al***1001 fotbollsminnen**

Översättning Katarina Kuick &amp; Sven Fridén

623 sidor, hft., ill.

Stockholm: Albert Bonniers Förlag

2008

ISBN 978-91-0-011486-2

Någon gång måste det börja på riktigt, och varför då inte 1863, året då Football Association i England bildades.

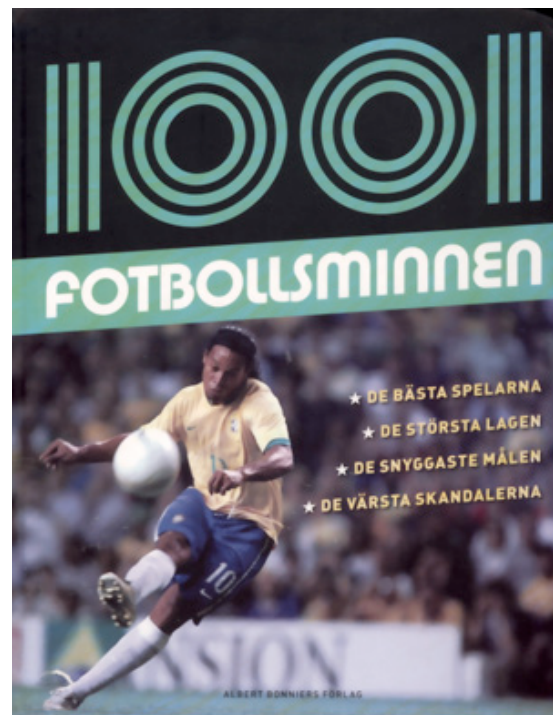
Ett klokt val av sju männingen som står bakom *1001 fotbollsminnen*, en bildkavalkad från 1863 med final i futurum – VM 2010 får slutknorren.

1001 fotbollsminnen; hade det varit Sverige eller Tyskland hade det blivit ettusen, varken mer eller mindre. Men då det var engelsmännen som skapade den moderna fotbollen, och de dessutom fortfarande anser sig vara de enda rätta världsmästarna, så fick det bli 1001 minnen.

Vilket ju har en ögonlockande effekt, så varför inte?

Boken är en bildkavalkad över stort och oftast viktigt, inte alltid så smått. Men hela tiden informativt, korrekt och fingertoppsurvalt. Ett och annat aha överraskar under läsningen, som på sidan 52. Året är 1902 och rubriken "Första europeiska landskampen". Att den första landskampen i Europa utanför de brittiska öarna spelades mellan Österrike och Ungern vet varje fotbollshistoriker. Men var det kanske i verkligheten en match mellan Wien och Budapest? Österrike och Ungern var ju förenade i dubbelmonarki under Habsburgarna. Österrikes fotbolls förbund bildades dessutom först 1904. Vi européer får oss ytterligare en tankeställare då samma text berättar att den allra första landskampen utanför de brittiska öarna var mellan Argentina och Uruguay 1901.

Går vi fram till sidan 74 och året 1913 lär vi att första landskampen i Asien spelades mellan Filippinerna och Kina,



de förnämnda segrade med 2-1.

Det här är som ni börjar förstå inte en bok som ska läsas från avspark till slutsignal. Nej, bläddra, hoppa, läs hit och dit, fram och tillbaka. Innehållet är pedagogiskt i den meningen att det går framåt genom åren, men varje text uppmanar till att leta upp andra sidor. På sidan 390 är vi framme vid år 1982 och rubriken "Rossi gör mål i finalen och vinner skytteligan". Texten avslutas med "Se även Toto Schillacis blick (sidan 444)". Varje text har en sådan uppmaning, här är mer att läsa som knyter an, en text som sedan i sin tur kan ge hänvisning till ytterligare andra texter.

Bokens uppslag har oftast fyra texter, ibland tre, någon gång en, alla bildsatta. Alla bilder är dock inte hämtade från den händelse som beskrivs, i huvudsak gäller det den äldre historien. Men då anges i bildtexten att så är fallet.

Fotbollen är engelsk och urvalet ger en känsla av brittisk övervikt. Samtidigt är det svårt att undvika, både av historiska och dokumentära skäl. Det är där det tidiga materialet finns, även om det är från andra länder, då det var briter som tog fotbollsspelet till Sydamerika, Frankrike, Italien, Sverige och så vidare.

Sverige skymtar här och där i materialet, OS-guldet 1948 givetvis, VM-turneringen 1958 men då med fokus på Brasilien, segern 1984 i första dam-EM, en och annan landskamp, Malmö FF:s dominans under 1940-talet och OS-matchen mot Spanien 1920. Den rubriceras som spelens mest brutala match, Spanien avslutade med åtta spelare på planen, Sverige med sju. Spanien hade fått utvisningar, Sveriges spelare var skadade och dåtidens regler medgav som bekant inte avbytare. "Den mest barbariska och brutala match som någonsin spelats på en fotbollsplan", citerar texten en dåtida tidning. Bilden visar blott en fotbollsmatch på avstånd, med slutklämmen att Herbert "Murren" Carlsson vann skytteligan i OS med sju mål.

Lite mer läsgodis, sidan 216 och år 1958, Goodison Park i Liverpool är första arenan med uppvärmd plan. Sidan 410 och år 1986, VM i Mexiko gjorde publikaktiviteten vågen känd, även om andra sporter och andra turneringar hävdar att vågens ursprung var just deras. Sidan 260 och år 1965, då fick för första gången avbytare användas i engelsk ligafotboll. Första bytet kom 21 augusti då Keith Peacock, Charlton, i matchen mot Bolton kom in istället för Mike Rose.

Medialt, jo anmälarens intresse får sitt också här. 1964 sändes för första gången i BBC "Match of the Day", förebilden för vårt "Tipsextra". Även om nu "Match of the Day" fick nöja sig med efterhandssändningar på lördagskvällar, om jag minns rätt sändes engelska ligan direkt först någon gång runt 1984-1985 och då enstaka utvalda söndagar.

1942 hördes för första gången "Goooooooooooooooooolll" i brasiliansk radio, det var referenten Rebelo Junior som var ursprungsvrålare. Han var först, men inte den som drog ut på o:na längst, det var Raul Longas. Extremt närsynt som han var måste en assistent skriva ner målskyttens namn på ett papper och så lång tid det tog vrålade han.


Som ni redan förstått och som jag nämnt, det här är inte boken att sträckläsa utan att nöjesbläddra i. Presentationen tillåter det, ingen röd tråd förloras utan det är bara att leta upp sina egna favoriter och sedan gå vidare med fördjupningen.


Det normala berättande om fotbollens historia startar någonstans i Anderna, sedan blir det en dos Kina och annat arkeologiskt, och så engelsk landsbygdsjobb och gatuspel, och innan man ens hinner fram till intrigerna mellan de som ville använda händer och fötter och de som förordade bara fötter, ja då har man ofta tröttnat. Och om man vill fortsätta senare har man glömt vilken sida man slutade på. I *1001 fotbollsminnen* hittar man mycket annat bild- och textgodis när man letar efter omläsningen.


Med tanke på – och detta är min egen dystra reflektion – det allt tristare och intetsägande för-, mellan- och efterpratet i svensk sport-tv – ni vet, ett antal orakade spelbolagsanställda kändisar berättar om det vi med egna sett innan de utbrister att snart blir det mer härligt prat men först reklam – är den här boken perfekt som pausunderhållning.

Ta fram den i väntan på andra halvlek och njut av fotbollens bildsatta historia.

© Frank Östergren 2008

 Köp boken från [Bokus.se](http://Bokus.se)

 Kjøp boken fra [Capris.no](http://Capris.no)

 Køb bogen fra [Adlibris.dk](http://Adlibris.dk)



Buy this book in English from [Amazon.co.uk](https://www.amazon.co.uk)



Buy this book in English from [Amazon.com](https://www.amazon.com)

[www.idrottsforum.org](http://www.idrottsforum.org) | Redaktör Kjell E. Eriksson | Ansvarig utgivare Aage Radmann